

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою МДУ
« 2 » грудня 2021 р. Протокол № 6

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ третій рівень вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 03 Гуманітарні науки
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 034 Культурологія
(шифр та найменування спеціальності)

Спеціалізація (за необхідністю) _____

Освітня програма вводиться в дію з 01 вересня 2022 р.

Наказ про введення в дію
рішення Вченої ради МДУ від « 3 » грудня 2021 р. № 363

I. Преамбула

1. Освітньо-наукову програму «Культурологія» за спеціальністю 034 Культурологія розроблено і внесено кафедрою культурології Маріупольського державного університету відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» і «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016.

2. Затверджено та надано чинності рішенням Вченої ради МДУ Пр. № 6 від « 2 » грудня 2021р.

3. Розробники програми:

Сабадаш Юлія Сергіївна, доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології, Маріупольський державний університет;

Нікольченко Юзеф-Владислав Мойсейович, заслужений працівник культури України, доцент кафедри культурології, Маріупольський державний університет.

Янковський Степан Владиславович, доктор філософських наук, доцент кафедри культурології, Маріупольський державний університет.

Манякіна Олена Соловатівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології, Маріупольський державний університет.

Демідко Ольга Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології, Маріупольський державний університет.

Попович Олена Вікторівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри практичної філософії, Маріупольський державний університет.

4. Цілі ОНП, особливість (унікальність) ОНП, відповідність цілей ОНП місії та стратегії МДУ.

Цілі ОНП сформульовані відповідно до місії та стратегії Маріупольського державного університету. Підготовка фахівців третього рівня вищої освіти, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері культурології, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики. Програма орієнтує на відповідну фахову спеціалізацію, у рамках якої можлива подальша професійна та наукова кар'єри.

Цілями освітньо-наукової програми є підготовка компетентного конкурентоспроможного доктора філософії за спеціальністю 034 Культурологія, здатного застосувати теоретичні знання, практичні вміння та навички для проведення оригінального наукового дослідження, результати якого матимуть беззаперечну наукову новизну, інновативність, вагоме теоретичне і практичне значення, здійснення аналітичної, науково-організаційної, педагогічної та практичної діяльності в галузі культурології, викладання у закладах вищої освіти.

Особливістю ОНП є комплексний підхід, який поєднує освітні завдання, дослідницькі інтереси здобувачів, формування у них теоретико-методологічних знань, дослідницьких навичок та вмінь практичного застосування з урахуванням потреб майбутніх роботодавців.

Унікальністю ОНП полягає у раціональному підборі та поєднанні дисциплін циклу загальної та професійної підготовки, нормативних та вибіркової дисциплін, гармонійній інтеграції навчальної діяльності аспірантів із науковим дослідженням. Навчальний план розроблено таким чином, щоб здобувачі набули універсальні та професійні компетентності, оволоділи вміннями наукової евристики, продукування нових ідей, розв'язання складних теоретико-методологічних завдань культурології, здійснення апробації власного наукового пошуку. Аспіранти самостійно складають індивідуальну освітню траєкторію для якісного виконання індивідуального дослідницького проекту і формування майбутньої кар'єри. До того ж запропоновані вибіркові дисципліни є прикладами для них наукових досліджень, які висвітлюють питання теоретичної культурології, локальної культурної проблематики Приазов'я, культурної регіоналістики, культурного розмаїття та поліетнічності регіону.

5. Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Трима Д.В., директор Департаменту культурно-громадського розвитку Маріупольської міської ради;

Канустнікова Н.О., директор Комунальної установи «Маріупольський краєзнавчий музей»;

Лісогор В.О., директор комунального закладу «Міська централізована бібліотечна система».

Петрова І.В., професор, доктор культурології, завідувачка кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля Київського національного університету культури і мистецтв.

Холодинська С.М. доцент, доктор культурології, завідувачка кафедри філософських наук та історії України ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».

II. Профіль освітньо-наукової програми

Профіль освітньо-наукової програми ступеня вищої освіти доктор філософії Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 034 Культурологія Назва ОНП: Культурологія Кваліфікація: доктор філософії з культурології	
Тип диплому та обсяг програми (в кредитах ЄКТС)	Диплом доктора філософії, одиничний. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми – 48 кредитів ЄКТС. Термін навчання – 4 роки.
Заклад вищої освіти	Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
Акредитуюча організація	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
Період акредитації	–
Рівень програми	НРК Україна – 8 рівень, FQ-ЕНЕА – третій цикл, QF-LLL – 8 рівень
Передумови	Другий (магістерський) рівень вищої освіти або освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст».
Мови викладання	Українська
Термін дії ОНП	До 2021 р.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми	http://mdu.in.ua/index/onp/0-293
A. Мета програми	
Підготовка компетентного конкурентоспроможного доктора філософії за спеціальністю 034 Культурологія, здатного застосувати теоретичні знання, практичні вміння та навички для проведення оригінального наукового дослідження, результати якого матимуть беззаперечну наукову новизну, інновативність, вагоме теоретичне і практичне значення, здійснення аналітичної, науково-організаційної, педагогічної та практичної діяльності в галузі культурології, викладання у закладах вищої освіти.	

В. Характеристика програми		
1.	Опис предметної області	<p>Об'єктами вивчення є культурні процеси, явища, стани та ознаки, їх усвідомлення, інтерпретація та моделювання; соціокультурні інститути та практики, що забезпечують формування культурних норм та цінностей, способи їх втілення й використання.</p> <p>Цілі навчання: підготовка висококваліфікованих докторів філософії за фахом; формування активного дослідника, для якого властиві знання власного фаху і предмету дослідження, ґрунтовна обізнаність із методологічними підходами і сучасними методами культурологічного дослідження; володіння на високому рівні навичками і технологіями пошуку та обробки наукової інформації; застосування набутих компетентностей у викладацькій, комунікаційній, аналітично-консультативній та менеджерській діяльності.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області – система наукових ідей, підходів, концепцій, теорій щодо культури; ключові поняття та принципи аналізу культурних процесів та явищ.</p> <p>Методи, методики та технології: загальнонаукові методи; теоретичні, емпіричні та експлікативні методи наукового пізнання; методи збору та обробки і співставлення інформації щодо культурних об'єктів та практик, технології популяризації знань щодо культури та регулювання відносин у соціокультурній сфері.</p> <p>Інструменти та обладнання: комп'ютерні центри з доступом до мережі Інтернет; наукова бібліотека із спеціалізованими читальними залами з електронними каталогами; мультимедійні та аудиторії; Студія культуротворчого перформансу.</p>
2.	Фокус програми	<p>Програма фокусується на вивченні здобувачами сучасної наукової методології і набутті вмінь їх застосування в професійній діяльності культуролога-науковця. Враховуючи потенційні можливості професорсько-викладацького складу здобувачі мають можливість спеціалізуватися на проблематиці теоретичних аспектів культурології, історії української культури, культури розмаїття, культурної та поліетнічної особливостях регіону, прикладної культурології тощо.</p> <p><i>Ключові слова:</i> культурологія, світова культура, культура України, культурна регіоналістика, культурне розмаїття, культура повсякдення, культура Приазов'я тощо.</p>
3.	Орієнтація програми	Академічна, дослідницька.
4.	Особливості програми	<p>ОНП розроблена з урахуванням досвіду підготовки докторів філософії з культурології в провідних українських університетах і підготовки наукових кадрів зі спеціальності та передбачає теоретичну, професійно-практичну, дидактичну та наукову підготовку фахівців. Підібрані дисципліни загальної та професійної підготовки сприяють формуванню у аспірантів вміння аналітично, критично, логічно та творчо мислити, самостійно планувати наукове дослідження відповідно до наукових зацікавлень та спеціалізації, оволодіння методологічним інструментарієм наукових досліджень у сфері культурології, історії культури та прикладної культурології.</p>
С. Працевлаштування та продовження освіти		

1	Працевлаштування випускників	<p>Після завершення навчання здобувач має можливість реалізації у науковій та викладацькій діяльності у закладах освіти та наукових установах, музеях, робота в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації, закладах культури, управління культури, підприємства, організації установи, які здійснюють діяльність у сфері гуманітарних наук.</p> <p>Посади згідно з класифікатором професій в Україні:</p> <p>1210.1 Директор науково-дослідного інституту 1229.4 Директор центру підвищення кваліфікації 1237 Керівник науково-дослідного підрозділу 1237.1 Голова ради (наукової, експертної) 1237.2 Завідувач (начальник) відділу (науково-дослідного), учений секретар 1238 Керівники проектів та програм 2310.2 Асистент, викладач вищого навчального закладу 2359.2 Лектор 2419.3 Радник (органи державної влади, місцевого самоврядування).</p>
2	Подальше навчання	Доктор філософії має право на здобуття наукового ступеня доктора наук.
D. Стиль та методика навчання		
1	Підходи до викладання та навчання	Теоретичне навчання здійснюється на основі поєднання лекційних та семінарських (практичних) занять з самостійною роботою здобувача вищої освіти. Практична підготовка передбачає науково-дослідну або асистентську практики.
2	Методи оцінювання	Усні та письмові екзамени, заліки, а також диференційовані заліки, які проводяться для оцінювання якості виконання та захисту звітів з науково-дослідної або асистентської практик. Проміжний та поточний контроль здійснюється у формі виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (написання есе, наукових статей, виступів на конференціях, створення презентацій, проектна робота тощо).

Е. Програмні компетентності		
1.	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі й проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.
2.	Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК-1. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.</p> <p>ЗК-2. Здобуття знань зі спеціальності 034 Культурологія, зокрема засвоєння основних сучасних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, стану розвитку культурологічної науки, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ЗК-3. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p> <p>ЗК-4. Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів зі спеціальності.</p> <p>ЗК-5. Набуття досвіду міжкультурної наукової комунікації, а також взаємодії з представниками культурологічної спільноти України і зарубіжжя.</p>
3.	Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК-1. Здатність аналізувати комплексні фактори соціокультурного розвитку та взаємодію з іншими культурами.</p> <p>СК-2. Здатність розробляти і викладати культурологічні дисципліни в закладах освіти.</p> <p>СК-3. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>СК-4. Здатність ініціювати, розробляти, просувати самостійні наукові проекти у галузі культури.</p> <p>СК-5. Здатність завершити проєкт у визначені терміни.</p> <p>СК-6. Здатність проявляти лідерські якості при реалізації інноваційних науково-дослідних проєктів у галузі культури.</p> <p>СК-7. Здатність враховувати значущість впливу конвенційних практик у формуванні громадсько-культурного та культурно-мистецького середовищ у поліетнічному регіоні.</p> <p>СК-8. Здатність організовувати, модерувати наукову дискусію, аргументовано висловлювати власну точку зору, інтерпретувати факти, явища, процеси в галузі культури.</p> <p>СК-9. Здатність розвивати і активно підтримувати наукову комунікацію у галузі культурології і міждисциплінарній сфері.</p> <p>СК-10. Здатність прогнозувати і оцінювати соціальні процеси та явища у галузі культури.</p>

Ф. Програмні результати навчання

РН-1. Керуватися принципами наукової етики, не допускати плагіату, привласнення наукових ідей, фальсифікацій, діяти у відповідності до вимог інтелектуальної чесності та нетерпимості до порушення академічної доброчесності.

РН-2. Вміти систематизувати, узагальнювати, аналізувати суспільні процеси, вирішувати завдання, що виникають у науковій діяльності; застосовувати у процесі пізнання емпіричні та теоретичні методи, критично оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших досліджень.

РН-3. Вміти здійснювати автономний науковий пошук, самостійний відбір джерел, обробку інформації в фундаментальних та прикладних дослідженнях культурологічної науки, проєктувати та презентувати ґрунтовне наукове дослідження.

РН-4. Вміти комунікувати з колегами, широкою науковою спільнотою та громадськістю з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань.

РН-5. Вміти застосовувати у науковій та викладацькій діяльності категорійно-понятійний апарат, новітні теорії, концепції, загальнонаукові та спеціальні методи.

РН-6. Вміти використовувати міждисциплінарні підходи для проведення порівняльних досліджень соціальних процесів, їх узагальнення; встановлювати спільне та відмінне у світовій та українській культурі.

РН-7. Застосовувати різноманітну джерельну базу для реконструкції світової та української культури, здійснювати історіографічний аналіз досліджуваної проблеми, розуміти потребу безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

РН-8. Вміти здійснювати самоаналіз проведених занять, застосовувати методи діагностики знань студентів, новітні педагогічні технології, активні та інтерактивні методи навчання.

РН-9. Застосовувати академічну українську та іноземні мови у професійній діяльності.

Г. Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Реалізацію освітньо-наукової програми забезпечують штатні науково-педагогічні працівники університету, що мають науковий ступінь та/або вчене звання, пройшли стажування в провідних закордонних і українських університетах, мають публікації в журналах, що індексуються у наукометричних базах «Scopus», «Web of Science», «Index Copernicus» тощо.
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає чинним вимогам. Викладачі використовують комп'ютерні класи, лекційні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором, проєкційним екраном, мікрофоном та акустичною системою, а також навчальна платформа Moodle тощо. Термін експлуатації використовуваної техніки відповідає чинним вимогам. Доступ до Інтернет-мережі є відкритим.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітньо-наукової програми відповідає ліцензійним вимогам: Офіційний сайт Маріупольського державного університету; Необмежений доступ до мережі Інтернет; Наукова бібліотека та читальні зали; Відділ технічного забезпечення; Комп'ютерне програмне забезпечення; Навчальні плани та графіки навчального процесу.

Н. Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	Порядок організації програм національної академічної мобільності для учасників освітнього процесу МДУ на території України визначається Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті. На підставі двосторонніх договорів між Маріупольським державним університетом та вищими освітніми закладами України.
---	--

Міжнародна кредитна мобільність	<p>Порядок організації програм міжнародної академічної мобільності для учасників освітнього процесу МДУ поза межами України та іноземних учасників освітнього процесу визначається Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті.</p> <p>На підставі двосторонніх договорів між Маріупольським державним університетом та вищими навчальними закладами країн-партнерів.</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачено.

III. Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Назва галузі знань	03 Гуманітарні науки
Назва спеціальності	034 Культурологія
Форми навчання	Денна, заочна
Освітня кваліфікація	Доктор філософії
Кваліфікація в дипломі	Галузь знань – 03 Гуманітарні науки Спеціальність – 034 Культурологія Освітньо-наукова програма – Культурологія
Опис предметної області	<p>Об'єктами вивчення є культурні процеси, явища, стани та ознаки, їх усвідомлення, інтерпретація та моделювання; соціокультурні інститути та практики, що забезпечують формування культурних норм та цінностей, способи їх втілення й використання.</p> <p>Цілі навчання: підготовка висококваліфікованих докторів філософії за фахом; формування активного дослідника, для якого властиві знання власного фаху і предмету дослідження, ґрунтовна обізнаність із методологічними підходами і сучасними методами культурологічного дослідження; володіння на високому рівні навичками і технологіями пошуку та обробки наукової інформації; застосування набутих компетентностей у викладацькій, комунікаційній, аналітично-консультативній та менеджерській діяльності.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області – система наукових ідей, підходів, концепцій, теорій щодо культури; ключові поняття та принципи аналізу культурних процесів та явищ.</p> <p>Методи, методики та технології: загальнонаукові методи; теоретичні, емпіричні та експлікативні методи наукового пізнання; методи збору та обробки і співставлення інформації щодо культурних об'єктів та практик, технології популяризації знань щодо культури та регулювання відносин у соціокультурній сфері.</p> <p>Інструменти та обладнання: комп'ютерні центри з доступом до мережі Інтернет; наукова бібліотека із спеціалізованими читальними залами з електронними каталогами; мультимедійні та аудиторії; Студія культуротворчого перформансу.</p>
Фокус програми	Програма фокусується на вивченні здобувачами сучасної наукової методології і набутті вмінь їх застосування в професійній діяльності культуролога-науковця. Враховуючи потенційні можливості професорсько-викладацького складу здобувачі мають можливість спеціалізуватися на проблематиці теоретичних аспектів культурології,

	історії української культури, культури розмаїття, культурної та поліетнічної особливостях регіону, прикладної культурології тощо. <i>Ключові слова:</i> культурологія, світова культура, культура України, культурна регіоналістика, культурне розмаїття, культура повсякдення, культура Приазов'я тощо.
Орієнтація ОНП	Академічна, дослідницька.
Академічні права випускників	Доктор філософії має право на здобуття наукового ступеня доктора наук.
Працевлаштування випускників	Після завершення навчання здобувач має можливість реалізації у науковій та викладацькій діяльності у закладах освіти та наукових установах, музеях, робота в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації, закладах культури, управління культури, підприємства, організації, установи, які здійснюють діяльність у сфері гуманітарних наук. Посади згідно з класифікатором професій в Україні: 1210.1 Директор науково-дослідного інституту 1229.4 Директор центру підвищення кваліфікації 1237 Керівник науково-дослідного підрозділу 1237.1 Голова ради (наукової, експертної) 1237.2 Завідувач (начальник) відділу (науково-дослідного), учений секретар 1238 Керівники проектів та програм 2310.2 Асистент, викладач вищого навчального закладу 2359.2 Лектор 2419.3 Радник (органи державної влади, місцевого самоврядування)

IV. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти. Тип диплому

Структура програми: освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії з культурології складається з двох частин – освітньої та наукової компоненти.

Обсяг освітньої програми доктора філософії становить 48 кредитів ЄКТС, строк навчання – 4 роки.

Цикл загальної підготовки складає 46%; цикл професійної підготовки – 54%. Нормативна частина – 75%; варіативна частина – 25%.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Освітньо-наукова програма та розроблений на її підставі навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються вченою радою Маріупольського державного університету.

V. Перелік компетентностей випускника

1.	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі й проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.
----	-----------------------------------	---

2.	Загальні компетентності	<p>ЗК-1. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.</p> <p>ЗК-2. Здобуття знань зі спеціальності 034 Культурологія, зокрема засвоєння основних сучасних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, стану розвитку культурологічної науки, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ЗК-3. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p> <p>ЗК-4. Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів зі спеціальності.</p> <p>ЗК-5. Набуття досвіду міжкультурної наукової комунікації, а також взаємодії з представниками культурологічної спільноти України і зарубіжжя.</p>
3.	Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК-1. Здатність аналізувати комплексні фактори соціокультурного розвитку та взаємодію з іншими культурами.</p> <p>СК-2. Здатність розробляти і викладати культурологічні дисципліни в закладах освіти.</p> <p>СК-3. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>СК-4. Здатність ініціювати, розробляти, просувати самостійні наукові проекти у галузі культури.</p> <p>СК-5. Здатність завершити проєкт у визначенні терміни.</p> <p>СК-6. Здатність проявляти лідерські якості при реалізації інноваційних науково-дослідних проєктів у галузі культури.</p> <p>СК-7. Здатність враховувати значущість впливу конвенційних практик у формуванні громадсько-культурного та культурно-мистецького середовища у поліетнічному регіоні.</p> <p>СК-8. Здатність організувати, модерувати наукову дискусію, аргументовано висловлювати власну точку зору, інтерпретувати факти, явища, процеси в галузі культури.</p> <p>СК-9. Здатність розвивати і активно підтримувати наукову комунікацію у галузі культурології і міждисциплінарній сфері.</p> <p>СК-10. Здатність прогнозувати і оцінювати соціальні процеси та явища у галузі культури.</p>

VI. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

1. Визначені ОНП кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки:

РН-1. Керуватися принципами наукової етики, не допускати плагіату, привласнення наукових ідей, фальсифікацій, діяти у відповідності до вимог інтелектуальної чесності та нетерпимості до порушення академічної доброчесності.

РН-2. Вміти систематизувати, узагальнювати, аналізувати суспільні процеси, вирішувати завдання, що виникають у науковій діяльності; застосовувати у процесі пізнання емпіричні та теоретичні методи, критично оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших досліджень.

РН-3. Вміти здійснювати автономний науковий пошук, самостійний відбір джерел, обробку інформації в фундаментальних та прикладних дослідженнях культурологічної науки, проєктувати та презентувати ґрунтовне наукове дослідження.

РН-4. Вміти комунікувати з колегами, широкою науковою спільнотою та громадськістю з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань.

РН-5. Вміти застосовувати у науковій та викладацькій діяльності категорійно-понятійний апарат, новітні теорії, концепції, загальнонаукові та спеціальні методи.

РН-6. Вміти використовувати міждисциплінарні підходи для проведення порівняльних досліджень соціальних процесів, їх узагальнення; встановлювати спільне та відмінне у світовій та українській культурі.

РН-7. Застосовувати різноманітну джерельну базу для реконструкції світової та української культури, здійснювати історіографічний аналіз досліджуваної проблеми, розуміти потребу безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

РН-8. Вміти здійснювати самоаналіз проведених занять, застосовувати методи діагностики знань студентів, новітні педагогічні технології, активні та інтерактивні методи навчання.

РН-9. Застосовувати академічну українську та іноземні мови у професійній діяльності.

2. Стиль та методика навчання

А) Підходи до викладання та навчання.

Теоретичне навчання здійснюється на основі поєднання лекційних та семінарських (практичних) занять з самостійною роботою здобувача вищої освіти. Практична підготовка передбачає проходження науково-дослідної або асистентської практики.

Б) Система оцінювання.

Формами підсумкового контролю є екзамени, заліки, а також диференційовані заліки, які проводяться для оцінювання якості виконання та захисту звітів з асистентської практики. Проміжний та поточний контроль здійснюється у формі виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (аналітичних записок, есе, складання порівняльних характеристик тощо), модульних контрольних робіт тощо.

3. Рекомендований перелік навчальних дисциплін і практик. Розподіл змісту освітньо-професійної програми підготовки, навчальний час за циклами підготовки.

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з історії та археології становить 48 кредитів ЄКТС.

Розподіл змісту освітньої складової програми за циклами дисциплін та критеріями нормативності і вибірковості наведено у табл. 1.

Таблиця 1

**РОЗПОДІЛ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ
ЗА КРИТЕРІЯМИ НОРМАТИВНОСТІ ТА ВИБІРКОВОСТІ**

Цикл дисциплін	Загальна кількість кредитів	У тому числі:	
		нормативні дисципліни, кредитів	вибіркові дисципліни, кредитів
Загальна підготовка	22	22	–
Професійна підготовка	22	10	12
Практична підготовка (асистентська практика)	4	4	–
Усього	48 (100%)	36 (75%)	12 (25%)

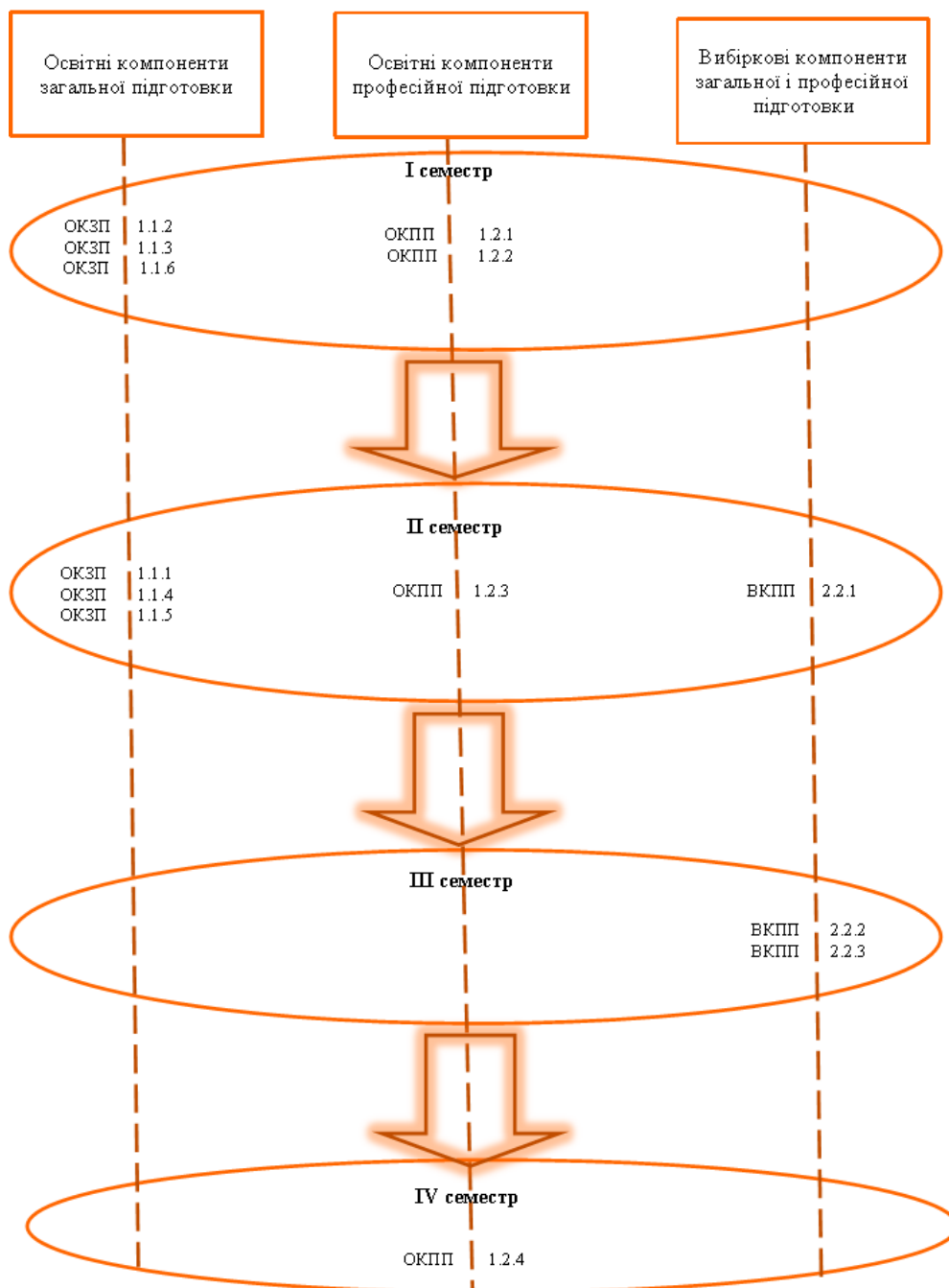
Формами підсумкового контролю з навчальних дисциплін є екзамени, заліки, а також диференційовані заліки, які проводяться для оцінювання якості навчання (табл. 2).

Таблиця 2

ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТ ОНП

Код н/д	Шифр дисципліни за навчальним планом	Компоненти освітньої програма (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОНП				
<i>Дисципліни загальної підготовки</i>				
OK1.	OKЗП 1.1.1	Актуальні проблеми філософії	3	Залік
OK2.	OKЗП 1.1.2	Методологія наукової діяльності	4	Екзамен
OK3.	OKЗП 1.1.3	ІКТ в сучасних наукових дослідженнях	3	Залік
OK4.	OKЗП 1.1.4	Наукова комунікація іноземною мовою	6	Екзамен
OK5.	OKЗП 1.1.5	Ділова українська мова	3	Залік
OK6.	OKЗП 1.1.6	Педагогіка вищої школи	3	Екзамен
<i>Дисципліни професійної підготовки</i>				
OK7.	OKПП 1.2.1	Актуальні проблеми української культурології	3	Екзамен
OK8.	OKПП 1.2.2	Теоретико-методологічні засади культурології	3	Залік
OK9.	OKПП 1.2.3	Культурні регіони сучасного світу	4	Екзамен
OK10.	OKПП 1.2.4	Науково-дослідна/асистентська практики	4	Диференційований залік
ВИБІРКОВІ КОМПОНЕНТИ ОНП				
<i>Дисципліни професійної підготовки</i>				
BK1.	BKПП 2.1.1	Дисципліна за вибором 1	4	Залік
BK2.	BKПП 2.1.2	Дисципліна за вибором 2	4	Екзамен
BK3.	BKПП 2.1.3	Дисципліна за вибором 3	4	Залік

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОНП

Опис нормативних навчальних дисциплін наведено в Додатку А.

Взаємозв'язок між отриманими компетентностями, досягнутими результатами навчання та навчальними дисциплінами наведено у Таблицях 3 – 5.

Пакети вибіркових дисциплін професійної підготовки є відкритими, їх розробляє кафедра історичних дисциплін. Варіативні дисципліни обираються аспірантом з урахуванням тематики дисертаційного дослідження (аспірант має обрати 3 дисципліни). Здобувач має право обирати навчальні дисципліни, що пропонуються для другого (магістерського) рівня вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та завідувачем кафедри.

Схематично співвідношення між результатами навчання та компетентностями представлено у табл. 3.

Матриця відповідності визначених ОНП результатів навчання та компетентностей

Результати навчання	Компетентності випускника															
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності					Спеціальні (фахові, предметні) компетентності									
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10
PH1	+	+		+		+		+	+	+		+		+	+	
PH2	+	+	+	+			+			+	+		+	+		+
PH3	+		+	+	+	+		+				+			+	
PH4	+				+	+		+		+		+		+	+	
PH5	+	+	+				+	+								
PH6	+		+		+			+					+			+
PH7	+	+		+	+	+	+		+	+	+					
PH8	+			+	+			+								
PH9	+				+	+		+				+				

VII. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Публічний захист наукових досягнень у формі дисертації. Обов'язковою умовою допуску до захисту дисертаційної роботи є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.
Вимоги до дисертаційної роботи	Дисертаційна робота на здобуття ступеня доктора філософії з культурології є самостійним, розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання культурологічної науки, результати якого становлять оригінальний внесок автора у суму знань у цій галузі знань. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з культурології готується державною мовою у вигляді спеціально підготовленого документа на правах рукопису в твердій палітурці та в електронній формі. Основні наукові результати дисертації мають пройти апробацію (участь у конференціях, конгресах, симпозиумах, семінарах тощо) та повинні бути висвітлені у наукових публікаціях здобувача. Вимоги до оформлення дисертації, її структурних елементів, кількість та рівень публікацій визначаються Міністерством освіти і науки України. Дисертаційна робота перевіряється на предмет дотримання принципів академічної доброчесності, а саме на наявність академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації відповідно до процедури, визначеної системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Університету. Виявлення в поданій до захисту дисертації академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня доктора філософії (п. 6, ст. 6 Закону України «Про вищу освіту»).
Вимоги до атестаційного/ єдиного державного кваліфікаційного екзамену (екзаменів) (за наявності)	–
Вимоги до публічного захисту (демонстрації)	Захист відбувається відкрито та публічно на засіданні спеціалізованої вченої ради. Захист дисертації повинен мати характер відкритої наукової дискусії, в якій зобов'язані взяти участь голова та члени ради. Під час захисту забезпечується аудіо- та відеозапис засідання спеціалізованої вченої ради, що оприлюднюються на офіційному сайті Університету відповідно до чинного законодавства. Вимоги щодо процедури та особливих умов проведення публічного захисту визначаються Кабінетом міністрів України.

VIII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У Маріупольському державному університеті функціонує система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за його поданням оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються НАЗЯВО та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

IX. Наукова складова програми

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Освітньо-наукова програма передбачає досягнення наступних результатів науково-дослідної діяльності протягом чотирирічного періоду навчання у аспірантурі:

- робота над дисертацією;
- участь у наукових семінарах (обговорення проміжних результатів наукових досліджень);
- підготовка наукових публікацій у наукових фахових виданнях, у міжнародних рецензованих виданнях, у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;
- участь у наукових конференціях різного рівня, підготовка тез доповідей;
- оформлення та захист дисертаційної роботи.

Протягом усього періоду навчання передбачається тісний контакт аспіранта з науковим керівником, консультування з питань підготовки наукових статей та написання дисертаційної роботи, звітування про результати дослідницької роботи на наукових семінарах. Конкретні види наукової роботи та їх змістовне наповнення зазначаються у індивідуальному плані наукової роботи аспіранта.

Х. Інформація щодо моніторингу ОНП

Моніторинг та перегляд освітньо-наукової програми здійснюється відповідно до «Положення про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в Маріупольському державному університеті».

Розробка ОНП Культурологія було здійснено вперше (2021 р.), при розробці було враховано досвід підготовки докторів філософії в інших ЗВО України.

Гарант ОНП

Степан ЯНКОВСЬКИЙ

ОПИС НОРМАТИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН*Дисципліни циклу загальної підготовки***ОК1. Актуальні проблеми філософії**

Мета вивчення курсу: набуття аспірантами глибоких знань про генезис, розвиток і сутність філософських ідей у всесвітній культурі, детальне знайомство із сучасною філософією, повне опанування філософськими методами, аналізом та вирішенням філософських проблем сучасності.

Завдання курсу: глибоке відтворення змісту філософських ідей від античності до сьогодення, вирішення філософських проблем буття, теорії пізнання, людини, суспільства, освіти на сучасному рівні.

Змістові модулі:

1. Актуальні проблеми філософії і методології науки
2. Філософія як основа соціально-гуманітарного знання

ОК2. Методологія наукової діяльності

Мета вивчення курсу є формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності на етапах аспірантських досліджень, розвиток умінь та навичок організації дослідницького процесу, формування культури та навичок проведення досліджень, впровадження їх результатів у практику діяльності організацій. Курс передбачає також формування у аспірантів здатності та готовності до виконання професійних функцій в академічних науково-дослідних організаціях, до аналітичної та інноваційної діяльності в професійних областях, відповідних напрямку підготовки.

Завдання курсу: теоретична підготовка аспірантів з питань формування науково-дослідного мислення; сутності понять і категорій методологій наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження; вибору об'єктів наукового дослідження; застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; методик дослідження, їх змісту і принципів розробки; планування науково-дослідних робіт; принципів побудови наукового дослідження, розробки основних етапів та форм процесу наукового дослідження; організації науково-дослідної роботи аспірантів; сутності понять гносеології і її місця в системі наукових знань; діалектики як системи принципів, законів і категорій; специфіки наукового пізнання та науково-дослідної діяльності типології методів наукового пізнання; сутності понять синергетики і евристики; змісту та структури процесу наукового дослідження; формування та обґрунтування наукових гіпотез; оволодіння традиційними та сучасними інноваційними методами проведення досліджень; інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику; процедури підготовки до захисту, захист і оформлення документації за підсумками закінченого дисертаційного дослідження; визначення суспільної ефективності наукових досліджень; формування уявлень про роботу в науково-дослідному колективі.

Змістові модулі:

1. Сутність поняття науки і методологія наукових досліджень.
2. Технологія та методи наукових досліджень.
3. Структура, оформлення і захист дисертаційної роботи.
4. Види та правила оформлення наукових публікацій.

ОК3. ІКТ в сучасних наукових дослідженнях

Мета вивчення курсу: формування у аспірантів знань і умінь, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях, поглиблення навичок роботи в текстових та табличних процесорах, розкриття сутнісних аспектів застосування комп'ютерних мереж для завдань пошуку наукової інформації, онлайн-спілкування, ознайомлення з функціональними можливостями програмних засобів, призначених для здійснення наукового аналізу інформації.

Завдання курсу: розкрити роль інформаційно-комунікаційних технологій в наукових дослідженнях; розширити знання та навички аспірантів у сфері використання комп'ютерних мереж; поглибити вміння аспірантів, пов'язані з пошуком інформації в мережі Інтернет та онлайн-спілкуванням; розкрити значення та способи застосування статистичних методів в наукових дослідженнях; виробити навички побудови наукової звітності з використанням сучасних інформаційних технологій.

Змістові модулі:

1. Прикладне програмне забезпечення для оформлення наукової інформації
2. Основи статистичної обробки наукової інформації
3. Комп'ютерні мережі. Глобальна мережа Інтернет

ОК4. Наукова комунікація іноземною мовою (англійська)

Мета вивчення курсу формування у здобувачів третього рівня вищої освіти повного комплексу знань, умінь та навичок, необхідних для проведення наукового дослідження, опрацювання іншомовних джерел і презентації результатів науково-дослідної роботи; підготовка конкурентоспроможних, інтегрованих у світовий науково-освітній простір фахівців ступеня доктора філософії у відповідній галузі наук.

Завдання курсу: ознайомити здобувачів третього рівня вищої освіти з основними лексичними та граматичними особливостями наукового стилю, нормами і правилами наукової комунікації; сформувати у здобувачів вміння щодо мовного оформлення різних за жанрами наукових текстів (монографія, дисертація, автореферат дисертації, тези доповідей, коротка та розширена анотація до наукової розвідки, звіт про наукову роботу, рецензія, відгук тощо) англійською мовою; сформувати у здобувачів навички редагування (саморедагування) наукових текстів різних жанрів; сформувати вміння дискутувати та аргументувати, вести бесіду англійською мовою у межах тематики, передбаченої програмою за відповідним напрямом підготовки здобувачів; сформувати у здобувачів навички перекладу фахових текстів, критичного осмислення їхнього змісту через визначення актуальних ідей, основних термінів і понять; сформувати у здобувачів навички адекватного застосування термінологічного інструментарію для позначення спеціальних понять за темою наукового дослідження; ознайомити здобувачів зі структурою та загальними вимогами до оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ, стандарту «Harvard», MLA та APA стилів.

Змістові модулі:

1. English as a «global» language acting as «lingua franca».
2. A Short Guide to Academic Writing Style.
3. Key Stages of Completion a Dissertation and Research Project.

ОК5. Ділова українська мова

Мета вивчення курсу: підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності аспірантів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

Завдання курсу: сформувати чітке й правильне розуміння ролі державної мови в професійній діяльності; забезпечувати досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; опанувати основну загальнонаукову термінологію; формувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів; опанувати

особливості формально-наукової й мовно-прагматичної організації наукового документа; засвоїти різні види наукового дискурсу та усвідомити особливості культури наукової мови.

Змістові модулі:

1. Українська мова – державна мова України.
2. Наукова мова як комунікативний феномен.

ОК6. Педагогіка вищої школи

Мета вивчення курсу: набуття знань про особливості освітнього процесу у закладі вищої освіти, його характер і функції в стимулюванні професійного росту майбутніх фахівців, професійних компетентностей майбутнього викладача вищої школи.

Завдання курсу: поглиблення знань з педагогіки у контексті організації навчання студентської молоді; надання знань про особистість здобувача вищої освіти як психолого-педагогічний феномен та основні фактори, що впливають на розвиток і формування майбутнього фахівця; допомога в осмисленні значущості педагогіки вищої школи для викладацької діяльності; озброєння вміннями використовувати набуті педагогічні знання у повсякденному спілкуванні та організації взаємин з іншими суб'єктами та об'єктами освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Змістові модулі:

1. Загальні основи педагогіки вищої школи.
2. Дидактика вищої школи.
3. Сутність процесу виховання у закладі вищої освіти.

Дисципліни циклу професійної підготовки

ОК7. Актуальні проблеми української культурології

Мета вивчення курсу: набуття знань про особливості розвитку української культурології, історія становлення та основні етапи. Формування наукових шкіл та центрів розвитку культурологічного знання (Київ, Харків, Львів, Маріуполь та ін.).

Завдання курсу: ознайомлення з основними етапами формування української культурології, аналіз проблем становлення вітчизняної культурологічної думки.

Змістові модулі:

1. Українська культурологія: історія становлення та розвиток.
2. Формування наукових шкіл та центрів розвитку культурологічного знання в Україні (Київ, Харків, Львів, Маріуполь та ін.).

ОК8. Теоретико-методологічні засади культурології

Мета вивчення курсу: оволодіння здобувачами систематизованим знанням щодо теоретико-методологічних стратегій культурології, спрямованих на вирішення проблем, детермінованих сучасними соціокультурними реаліями.

Завдання курсу: виявити специфіку культурологічного пізнання; визначити комплекс загальнонаукових та конкретно-наукових методів і підходів (емпіричних, теоретичних та емпірико-теоретичних), що використовуються для вирішення культурологічних проблем; розкрити потенціал застосування теорії систем у полі культурології, зокрема: для вивчення закономірностей соціокультурного розвитку суспільства (синергетична модель); моделювання міжкультурної взаємодії в сучасних реаліях; порівняти моделі дослідження культури й суспільства на підставі принципів структурного аналізу (структурно-функціональний, структурно-типологічний, структурно-психологічний методи);

проаналізувати моделі феноменологічного аналізу (дескриптивна феноменологія Е. Гуссерля, соціально-феноменологічний аналіз А. Шюца, герменевтична феноменологія М. Гайдегера; простежити специфічні методи культурологічного дослідження для вирішення актуальних проблем сучасності (крос-культурний, діалоговий методи, метод реконструкції соціокультурної системи тощо).

Змістові модулі:

1. Специфіка культурологічного пізнання

2. Моделі сучасних культурологічних досліджень

OK8. Культурні регіони сучасного світу

Мета вивчення курсу: набуття студентами поглиблених знань про специфіку культури певних регіонів з характерним, історично визначеним рівнем розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людей, вираженим у формах організації їхнього життя та діяльності, а також у продукованих ними матеріальних і духовних цінностях.

Завдання курсу: ознайомити з основними підходами до розуміння феномену «культурні регіони», розкрити значення конкретних країн у цивілізаційних процесах, проаналізувати особливості конкретних регіонів (Арабо-мусульманський, Далекосхідний культурний регіон, культура Індії, Африканський культурний регіон, культура Латинської Америки, Європейський культурний регіон, культура Північноамериканського регіону, культура слов'ян). Принципово новим є включення до числа культурних регіонів виокремленого ареалу й розгляд України в контексті його культурно-історичних доль, оскільки переконані, що на початку XXI століття важливіше не декларувати Україну як європейську державу, а стверджувати це розкриттям істотного внеску української культури до загальноєвропейської скарбниці.

Змістові модулі:

1. Культурні регіони: особливості становлення та розвитку.
2. Основні культурні регіони світу.